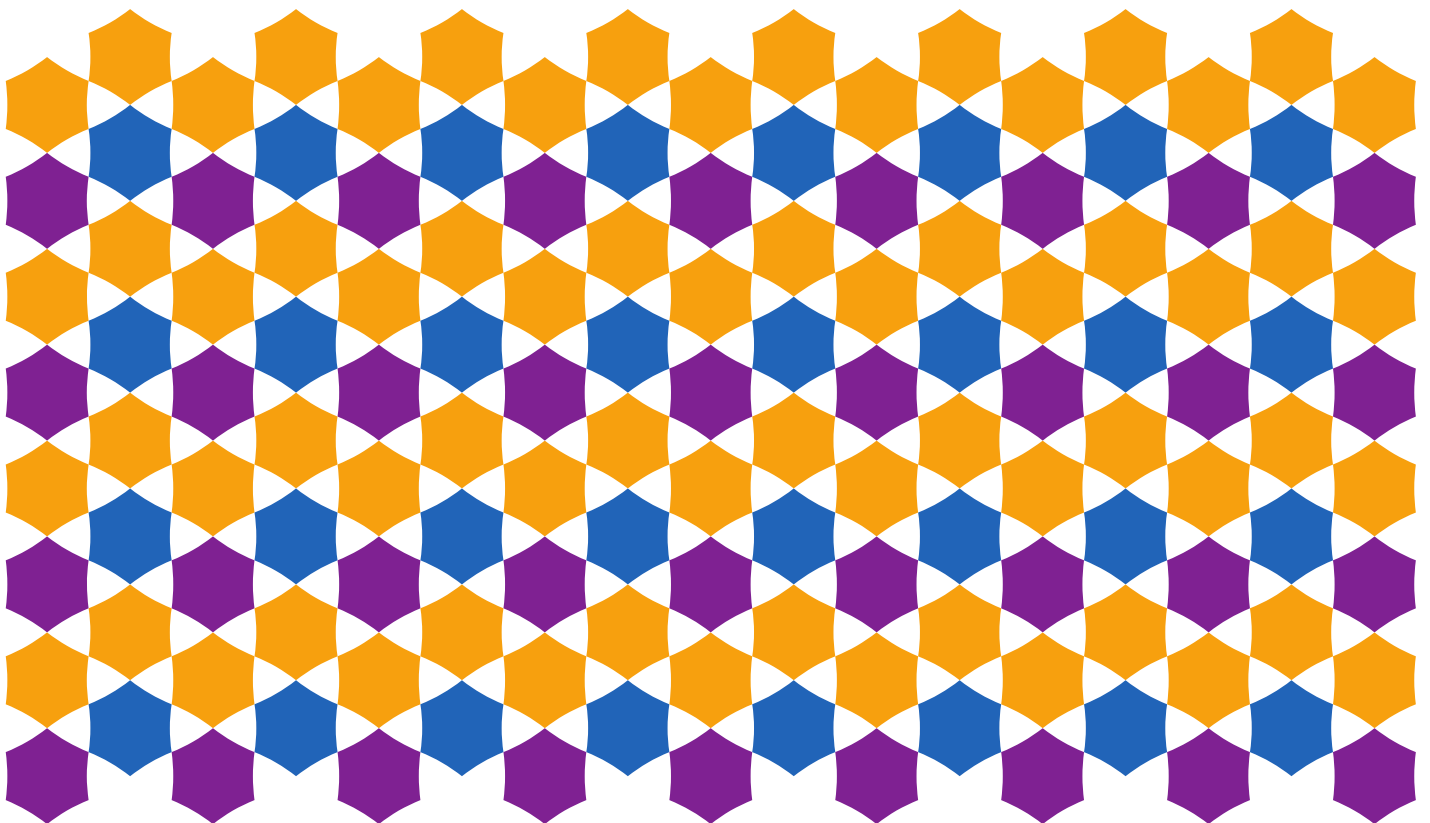

Tillsyn av regeltillämpningen på Malmö högskola

pilotstudie

Rapport 2017:14

Tillsyn av regeltillämpningen på Malmö högskola
– pilotstudie

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2017
Författare: Caroline Cruz, Jonas Nylinder

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Innehåll.....	3
Sammanfattning.....	4
Inledning.....	7
Antagning till utbildning.....	8
Bakgrund.....	8
Underlaget från lärosätet.....	8
Högskolans svar.....	9
Studentkårens svar.....	9
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	9
Studentinflytande.....	12
Bakgrund.....	12
Underlaget från lärosätet.....	12
Högskolans svar.....	13
Studentkårernas svar.....	15
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	16
Kurs- och utbildningsplaner.....	19
Bakgrund.....	19
Underlaget från lärosätet.....	19
Högskolans svar.....	20
Studentkårens svar.....	21
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	21
Kursvärderingar.....	23
Bakgrund.....	23
Underlaget från lärosätet.....	23
Högskolans svar.....	24
Studentkårernas svar.....	26
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	26
Anställning av personal.....	30
Bakgrund.....	30
Underlaget från lärosätet.....	30
Högskolans svar.....	31
Studentkårernas svar.....	31
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	32
Överklagande och klagomål.....	38
Bakgrund.....	38
Underlaget från lärosätet.....	38
Högskolans svar.....	39
Studentkårens svar.....	40
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	40

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utövar tillsyn över universitet och högskolor och ansvarar för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. Inom ramen för tillsynsuppgiften granskar UKÄ i en pilotstudie de rättsliga frågor som berörs i Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG). I studien ingår Malmö högskola tillsammans med Högskolan i Borås och Mälardalens högskola. Denna form av lärosätets tillsyn koordineras med de lärosätetsgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. De områden som har granskats utifrån bland annat reglerna i högskoleförfattningarna är antagning av studenter, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal samt överklagande och klagomål.

Antagning till utbildning

För sökande till en utbildning är det viktigt att få en tydlig information om vad som gäller för att bli antagen. UKÄ har därför granskat att Malmö högskolas antagningsordning på grundnivå och avancerad nivå innehåller uppgifter om bland annat hur man hanterar sen anmälan och hur reservantagningen går till. I antagningsordningen finns information om detta. Däremot är informationen otillräcklig om sista dag för komplettering respektive svar på antagningsbesked. Det vore också lämpligt att i antagningsordningen informera om hur man begär omprövning av ett beslut.

Studentinflytande

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker i vissa frågor. Högskolan har en studentinflytandepolicy och UKÄ bedömer att högskolan har förutsättningar att säkerställa att reglerna om studentrepresentation genom medverkan i beredande och beslutande organ följs. UKÄ har granskat ett antal organ för att se om studenterna är representerade i dem. Studenterna finns representerade i alla organen förutom i ledningsgruppen för en fakultet. UKÄ ifrågasätter att studenterna inte är representerade i alla ledningsgrupper eftersom studenterna alltid bör ha rätt att vara representerade i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna som exempelvis ledningsgrupper. I fråga om beslut som fattas av en enda person anser UKÄ att högskolan borde ha rutiner för att säkerställa att personalen informerar och samråder med studentrepresentanter i god tid.

Kurs- och utbildningsplaner

Kurs- och utbildningsplaner hör till de främsta styrdokument som lärosätena har. Planerna är viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende. Mot denna bakgrund har ett antal kurs- och utbildningsplaner granskats. Samtliga planer innehåller de uppgifter som krävs enligt högskoleförordningen.

Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF, har rekommenderat sina medlemmar att inte ställa lägre krav på innehållet i planerna än vad som gällde före avregleringen 2011. Högskolans anvisningar följer SUHF:s rekommendationer bland annat om att det i kurs- och utbildningsplanen ska anges när planen börjar gälla och de övergångsbestämmelser som behövs.

UKÄ har vid sin granskning utgått från att kurs- och utbildningsplaner bör vara fastställda och tillgängliga senast den dag som kursen eller programmet öppnar för anmälan. Detta överensstämmer också med högskolans anvisningar för kurs- och utbildningsplaner. Samtliga granskade utbildningsplaner har också fastställts i god tid men inte alla kursplaner. Ämbetet vill dock ha ett bredare underlag för sin bedömning av lämplig tidpunkt än vad denna pilotstudie ger. Ämbetet kommer därför att utreda frågan vidare i annat sammanhang för att ge fler lärosäten och studentorganisationer möjlighet att lämna synpunkter.

Kursvärderingar

Högskolan ska anordna kursvärderingar och sammanställa dem. Högskolan ska även informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också vara tillgängliga för studenterna. UKÄ konstaterar att sammanställningar har gjorts i åtta av de tio granskade kurserna. En av kurserna där sammanställning saknas gällde inte ett ordinarie kurstillfälle. UKÄ har inget att invända mot att kursvärdering inte görs i ett sådant fall, under förutsättning att studenterna fått möjlighet att göra en kursvärdering vid det ordinarie kurstillfället.

UKÄ anser att högskolan har vidtagit åtgärder för att säkerställa att reglerna om kursvärderingar följs. Enligt Studentkåren Malmö följs dock riktlinjerna i varierande grad. Även högskolan själv konstaterar att rutiner för information till studenterna skiljer sig åt inom högskolan. Högskolan har också angett att det finns möjligheter att utveckla återkopplingen till studenterna. En av fakulteterna gör kursrapporter tillgängliga på högskolans webbplats. Det är ett bra exempel på hur resultat av kursvärderingar kan kommuniceras och ett förfarande som gynnar alla studenter, även potentiella sökande till kurser. En sådan publicering överensstämmer också med ESG:s standard om att åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Anställning av personal

I ESG anges att rättvisa och transparenta processer ska finnas vid rekrytering av personal. UKÄ har granskat om anställningsärenden har utannonserats och om man anslagit besluten. Dessutom har UKÄ granskat om kvinnor och män är jämställt representerade bland dem som berett ärendena och bland sakkunniga. Högskolan har utannonserat sju av tolv ärenden som är aktuella. Det är viktigt att högskolans ledning ser till att det finns en enhetlig praxis för när information inte behöver lämnas om lediga anställningar. I högskolans riktlinjer för rekrytering anges att information om vem som erhållit anställning ska anslås på högskolans anslagstavla. Flera utvalda anställningsärenden har dock inte anslagits, vilket högskolan förklarar med att rutinen då ännu inte hade implementerats.

UKÄ utgår från att högskolan åtgärdar informationen i sina riktlinjer så att den stämmer överens det som anges i högskoleförordningen om jämställd representation bland dem som bereder ärenden. Riktlinjerna bör även ses över i fråga om när man kan avstå från att hämta in sakkunnigutlåtande vid anställning av professor.

Varken högskolans anställningsordning eller riktlinjer för rekrytering innehåller någon information om jämställd representation bland dem som är sakkunniga. Dessutom har högskolan valt att inte reglera hur många personer utlåtandet ska hämtas in från vid anställning av de lärarkategorier där ett sådant utlåtande ska

hämtas in. UKÄ anser att sådan information lämpligen borde finnas i något av de dokument som gäller rekrytering vid Malmö högskola.

De utvalda anställningsärendena får anses ha hanterats med beaktande av bestämmelsen om jämställd representation i rekryteringsgruppen. Vad gäller jämställd representation bland dem som bedömer de sökandes skicklighet har kvinnor och män varit jämställt representerade i samtliga ärenden utom ett.

Överklagande och klagomål

För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. Även beträffande beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer anges bland annat att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Högskolan har dokument som anger hur överklaganden ska hanteras och högskolans fakulteter har styr och- handledningsdokument för hantering av klagomål från studenter.

För den sökande är det viktigt att få sitt överklagande prövat av överinstansen så fort som möjligt. UKÄ har därför granskat högskolans överklagandehänvisningar och handläggningstider för överlämnande av ärenden till Överklagandenämnden för högskolan, ÖNH. Tiden för överlämnande av ett överklagande bör i normalfallet inte överstiga en vecka. I flertalet av de granskade ärendena har överklagandet överlämnats till ÖNH inom denna tid. Däremot är vissa formuleringar i överklagandehänvisningarna inte korrekta. Några formuleringar ger intrycket av att överklagandeinstansen är en del av Malmö högskola. Eftersom överklagandehänvisningarna är utformade på olika sätt vid högskolan vill UKÄ i detta sammanhang framhålla fördelen med att utarbeta gemensamma mallar för dessa hänvisningar.

Åtgärder

UKÄ har i rapporten markerat de uttalanden som bör föranleda åtgärder av högskolan (understruken text).

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att ämbetet granskar lärosätenas rättstillämpning. UKÄ ansvarar även för kvalitetssäkring av högskoleutbildning bland annat genom granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Det nationella kvalitetssäkringssystemet bygger bland annat på Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG). Av dessa standarder och riktlinjer framgår att den externa kvalitetsgranskningen ska beakta kraven i det juridiska ramverk där lärosätena verkar.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. I denna pilotstudie under 2017 granskar UKÄ därför de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för tillsynsverksamheten. I pilotstudien ingår granskningar av Högskolan i Borås, Malmö högskola och Mälardalens högskola. Denna form av lärosätetillsyn koordineras med de lärosätessgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. När pilotstudien har slutförts kommer metoden att utvärderas och vid behov justeras.

I denna rapport redovisas UKÄ:s granskning av Malmö högskola. De områden som granskats är antagning av studenter, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal samt överklagande och klagomål.

UKÄ skickade i början av april 2017 en remiss till Malmö högskola. Underlaget från högskolan kom in den 30 juni 2017. UKÄ erbjöd Malmö högskolas tre studentkårer; Studentkåren Malmö, Odontologiska studentkåren och Doktorandkåren Malmö att lämna ett skriftligt underlag om lärosätets tillämpning av de aktuella reglerna. Studentkåren Malmö och Doktorandkåren Malmö har lämnat synpunkter men däremot inte Odontologiska studentkåren.

UKÄ har remitterat ett utkast av rapporten till Malmö högskola för att ge högskolan möjlighet att korrigera faktafel och rätta till eventuella missförstånd. Malmö högskola har framhållit att högskolan inte beretts möjlighet att informera om vilket arbete som bedrivs inom de områden som granskats vad gäller utbildning på forskarnivå. Högskolan har anfört att sådan information endast inhämtats från Doktorandkåren Malmö.

UKÄ:s rapporter från lärosätetillsynen publiceras på ämbetets webbplats, www.uka.se.

Antagning till utbildning

Bakgrund

Högskolan ska se till att en antagningsordning finns tillgänglig. I en antagningsordning tas de föreskrifter in som högskolan tillämpar i fråga om ansökan, behörighet, urval och antagning och om hur beslut fattas och kan överklagas. Detta anges i 6 kap. 3 § andra stycket högskoleförordningen (1993:100), HF.

Styrelsen för ett lärosäte ska själv besluta om antagningsordningen (2 kap. 2 § 7 HF). I 7 kap. 4 § HF anges vad som gäller för den som vill antas till utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Av bestämmelsen framgår bland annat att den som vill antas till en sådan utbildning ska anmäla det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer. Vidare framgår att frågor om antagning avgörs av högskolan och att ett maskinellt framtaget besked om antagning gäller som högskolans beslut. När det gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå får beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till sådan utbildning överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Det framgår av 12 kap. 2 § 2 HF.

Regler om överklagande och omprövning av beslut finns i förvaltningslagen (1986:223).

Av ESG standard 1.4 som bland annat gäller antagning av studenter framgår att lärosätena på ett konsekvent sätt ska tillämpa fördefinierade och publicerade regler som omfattar hela studentens studietid. I riktlinjerna för standarden preciseras detta med att det är viktigt att tillträdesregler, antagningsordning och antagningskriterier tillämpas på ett konsekvent och transparent sätt.

Bestämmelserna om vad en antagningsordning ska innehålla är gemensamma för all utbildning. Många högskolor har dock två antagningsordningar: en för utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt en för utbildning på forskarnivå.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att bifoga antagningsordningen och redogöra för hur den hålls tillgänglig samt uppge när antagningsordningen beslutades.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse antagningsordningens innehåll beträffande

- sista anmälningsdag och sista dag för komplettering
- hantering av sen anmälan
- svar på antagningsbesked
- hur reservantagning går till
- vem som fattar beslut om antagning
- överklagande och omprövning.

Därefter har UKÄ bett lärosätet att bifoga antagningsordningen för utbildning på forskarnivå och att högskolan ska redogöra för hur den hålls tillgänglig samt uppge när antagningsordningen beslutades. Granskningen kommer att avse att antagnings-

ordningen innehåller uppgifter som stämmer med reglerna i 7 kap. 35 §, 37 § första stycket och 39–41 §§ högskoleförordningen (HF).

Högskolans svar

Högskolan har bifogat antagningsordningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt svarat följande. Av antagningsordningen framgår att den beslutades den 25 september 2014 och att den reviderades senast den 22 juni 2016. Antagningsordningen finns tillgänglig via lärosätets hemsida och även via registrator. I själva dokumentet anges att ”Antagningsordningen skall finnas tillgänglig för den som avser att påbörja högskoleutbildning. Ett komplett referensexemplar skall finnas tillgänglig på Studentcentrum samt på www.mah.se. En närmare beskrivning av bestämmelser och riktlinjer som tillämpas i antagningsarbetet finns på www.mah.se, senast första anmälningdag”. Förutom att den hålls tillgänglig på detta sätt så skickar Studentcentrum antagningsordningen till den som begär det. Malmö högskolas antagningsordning anger i 5.5 att beslut om antagning till senare del av program fattas av ansvarig fakultet eller motsvarande.

Högskolan har också bifogat Ordning för antagning av studenter till senare del av program vid Kultur och samhälle samt Antagningsordningen på forskarnivå.

Studentkårens svar

Studentkåren Malmö och Doktorandkåren Malmö har uppgett att de inte har några särskilda synpunkter på högskolans antagningsordning utifrån de punkter som UKÄ avsett att granska.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Antagningsordningarna ska beslutas av styrelsen och finnas tillgängliga
UKÄ konstaterar att antagningsordningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå finns tillgänglig på högskolans webbplats och att styrelsen har beslutat om dokumentet den 25 september 2014.

UKÄ konstaterar också att högskolans antagningsordning avseende utbildning på forskarnivå finns tillgänglig på högskolans webbplats och att den har beslutats av högskolans styrelse den 19 november 2010.

UKÄ finner således att högskolan uppfyller kraven om att styrelsen ska fatta beslut om en antagningsordning och att den ska finnas tillgänglig (2 kap. 2 § 7 och 6 kap. 3 § HF).

Antagningsordning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

För den sökande till en utbildning är det viktigt att få en tydlig information om vad som gäller för att kunna bli antagen och vad som kan göras när man inte uppfyller kraven. För antagningsordningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå innebär det mer konkret att UKÄ anser att den ska innehålla information om sista anmälningdag, sista dag för komplettering, hantering av sen anmälan, svar på antagningsbesked, hur reservantagning går till, vem som fattar beslut om antagning samt överklagande och omprövning.

Sista anmälningssdag och sista dag för komplettering

Av antagningsordningens avsnitt 2.1 framgår, genom hänvisning till högskolans webbplats, vilken sista anmälningssdagen är. UKÄ konstaterar att högskolan därmed har klargjort vad som gäller för de sökande i denna fråga.

När det gäller sista dagen för komplettering anger antagningsordningens avsnitt 2.1.2 endast att handlingar ska vara myndigheten tillhanda "enligt anvisningar". Vilka anvisningar som avses eller var dessa anvisningar finns, anges dock inte i antagningsordningen. UKÄ anser att högskolans antagningsordning därmed brister i information om sista dag för komplettering. UKÄ utgår från att högskolan kompletterar antagningsordningen med tydliga uppgifter om detta.

Hantering av sen anmälan

I antagningsordningens avsnitt 4.1.7 tas upp hur sena anmälningar hanteras. Där anges att "De sökande som anmäler sig till utbildning efter det att sista anmälningssdag passerat meritvärderas efter ankomstdatum på anmälan och placeras efter de behöriga sökande som anmält sig i tid". UKÄ konstaterar att högskolan därmed har klargjort vad som gäller för de sökanden i denna fråga.

Svar på antagningsbesked

För att den sökande inte ska förlora sin utbildningsplats är det väsentligt att få korrekt och tydlig information om hur och när man ska svara på antagningsbeskedet.

Även i denna fråga anges i antagningsordningens avsnitt 2.1.2 endast att svar ska vara myndigheten tillhanda "enligt anvisningar". I likhet med vad som gäller för information om sista kompletteringsdag anser UKÄ att denna information är otillräcklig. UKÄ förutsätter att högskolan kompletterar antagningsordningen med tydliga uppgifter om hur den sökande ska svara på antagningsbeskedet och vilka datum denne har att hålla sig till.

Hur reservantagning går till

Kan högskolan inte ta emot alla behöriga sökande till en utbildning ska urval göras bland de sökande. Det framgår av 4 kap. 3 § högskolelagen. Reservantagning blir aktuell när någon eller några som blivit antagna till en utbildning tackat nej till sina platser. Eftersom reservantagningen är en del av antagningen bör det förfarande som högskolan tillämpar framgå av antagningsordningen.

I avsnitt 2.1.8 i högskolans antagningsordning anges att en reserv ska antas i den ordning reserverna är förtecknade och att de ursprungliga proportionerna mellan urvalsgrupperna ska, så långt det är möjligt, bevaras. Det anges även att när samtliga reserver från ordinarie urvalsplats erbjudits plats på utbildningen, kan lediga platser fortsatt fyllas genom efterantagning.

UKÄ konstaterar att det i högskolans antagningsordning anges hur reservantagningen går till.

Beslut om antagning

Enligt 6 kap. 3 § högskoleförordningen ska i en antagningsordning tas in de föreskrifter som högskolan tillämpar bland annat i fråga om hur beslut fattas. Vidare anges i 7 kap. 4 § högskoleförordningen att ett maskinellt framtaget besked om antagning gäller som högskolans beslut.

UKÄ konstaterar att det av avsnitt 7 i högskolans antagningsordning framgår vem som fattar beslut om antagning, vilket överensstämmer med bestämmelsen i högskoleförordningen.

Överklagande och omprövning

Enligt 12 kap. 2 § 2 högskoleförordningen får beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Av 27 § förvaltningslagen framgår att en myndighet är skyldig att ändra sitt beslut om beslutet är uppenbart oriktigt, om ändringen kan ske snabbt och enkelt och om ändringen inte blir till nackdel för någon enskild part.

I högskolans antagningsordning avsnitt 6 anges hur den sökande kan överklaga beslut om antagning. Det överensstämmer med bestämmelsen i 6 kap. 3 § högskoleförordningen om att det i en högskolans antagningsordning ska anges hur beslut överklagas.

Däremot saknar högskolans antagningsordning information om hur man kan begära omprövning av beslut. UKÄ anser att en sådan information är lämplig att ta med i antagningsordningen.

Antagningsordning för utbildning på forskarnivå

Efter att ha granskat innehållet i högskolans antagningsordning för utbildning på forskarnivå konstaterar UKÄ att antagningsordningen avviker från högskoleförordningen vad avser kraven på särskild behörighet. Högskolans antagningsordning anger som särskild behörighet de krav på förkunskaper och andra villkor "som behövs för att antas till utbildningen" (s. 2). Formuleringen skiljer sig från bestämmelsen i 7 kap. 40 § högskoleförordningen som anger att de krav på särskild behörighet som uppställs, ska vara helt nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. UKÄ utgår från att högskolan åtgärdar antagningsordningen så att den överensstämmer med högskoleförordningen i detta hänseende.

I övrigt anser UKÄ att högskolans antagningsordning innehåller uppgifter som stämmer med reglerna i 7 kap. 35 §, 37 § första stycket och 39 och 41 §§ HF.

Studentinflytande

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Studenterna ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta framgår av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (HL).

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut kräver en bedömning av uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller om beslut kräver en bedömning av organisation av eller kvalitet i forskningen, ska besluten fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Om sådana bedömningar ska göras av en grupp personer ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl. Det framgår av 2 kap. 6 § HL.

Av 2 kap. 14 § högskoleförordningen (HF), framgår följande om studentrepresentation. Om beslut ska fattas eller beredning genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut fattas av en grupp av personer enligt vad som anges i 2 kap. 6 § HL har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenterna som avses i 2 kap. 7 § HL.

Av ESG standard 1.2 framgår bland annat att lärosätena ska ha processer för utformning och inrättande av utbildningar. Bland riktlinjerna för standarden nämns att utbildningarna ska utformas i dialog med studenterna och att när de inrättas ska en formell process följas.

Utbildningarna ska granskas och revideras regelbundet i dialog med studenter och andra intressenter. Det framgår av riktlinjerna för standard 1.9 som handlar om kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om studentinflytande.

A. Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A.1 Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Har lärosätet och studentkåren kommit överens om i vilka organ som studenterna ska vara representerade? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan

överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

A.3 Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

B. Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

UKÄ har också upplyst högskolan om ämbetet kommer att granska lärosätets åtgärder för att säkerställa studentinflytandet när beslut fattas eller beredning genomförs av en enda person.

Stickprov

UKÄ har upplyst högskolan om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal organ och granskar studentrepresentationen i dessa organ.

UKÄ har valt ut tio organ och bitt högskolan att namnge studentrepresentanten eller studentrepresentanterna i dem och aktuell mandatperiod. Om studenter inte fått rätt att vara representerade i något av dessa organ ska högskolan ange anledningen till det.

Högskolans svar

Högskolan har svarat bland annat följande.

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Syftet med ett aktivt studentinflytande på Malmö högskola är att högskolans utbildningsverksamhet ständigt ska utvecklas och förbättras och att detta görs gemensamt av högskolan och studenterna. Dokumentet Studentinflytandepolicy för Malmö högskola anger hur studentinflytandet ska säkras inom Malmö högskola genom att ange vilken riktning som studentinflytandet bör ha i olika processer och verksamheter. Det anger också det ansvar som åvilar olika nivåer inom högskolan, såväl högskolans ansvar som den enskilde studentens ansvar och nivåerna däremellan. Av dokumentet framgår att Malmö högskola betraktar studentinflytandet som intimt förknippat med både det pedagogiska utvecklingsarbetet och med kvalitetsarbetet.

Malmö högskola och högskolans studentkårer: Studentkåren Malmö, Odontologiska studentkåren och Doktorandkåren Malmö har efter kårobligatorets avskaffande slutit avtal om samarbete inom högskolans verksamhetsområden. Av avtalet framgår att kårerna ansvarar för att utse studentrepresentanter till beredande och beslutande organ på samtliga nivåer samt i högskoleövergripande arbetsgrupper.

Studentkåreerna är representerade i högskolestyrelsen, högskolans ledningsgrupp, fakultetsstyrelserna, och i högskoleövergripande beredningar. Högskoleövergripande beredningar är i nuläget Utbildningsberedningen, Samverkansberedningen och Forskningsberedningen. Även i beredningarnas utskott är studenterna representerade. Likaså finns studentrepresentanter vid rektors beslutsfattarmöten. Studenterna är också representerade i de högskoleövergripande organen: antagningsnämnden,

examensnämnden, disciplinnämnden och stipendiekommittén. Studentkårerna har också återkommande möten med högskoleledningen respektive fakultetsledning. De inbjuds också att lämna yttrande med anledning av interna och externa remisser och representeras när arbetsgrupper och liknande sätts samman.

Varje fakultet har särskilda studentombud som bevakar lokala studentintressen och som deltar i fakulteternas olika nämnder och råd, exempelvis utbildningsnämnder, kursnämnder och institutionsråd. Studenterna representeras i dessa sammanhang oftast av två studenter.

Studenterna är inte representerade i alla fakultetsledningar och anledningen till detta är att vissa fakultetsledningar inte behandlar studentfrågor. Frånvaro av representant kompenseras i dessa fall av separata möten med funktioner ur fakultetsledningen. Studentrepresentanter finns också på både kurs-, program- och institutionsnivå.

Studenterna är representerade i samtliga organ där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Av det ovan skrivna framgår det att en stor del av studentinflytandet sker i det utbildningsnära arbetet. I rektors delegation till dekanerna, som är chefer för fakulteterna, ingår ansvar för det utbildningsnära arbetet. Fakulteternas arbete följs upp i olika former av dialoger med högskolans ledning kompletterat av olika skriftliga sammanställningar. Kursutvärderingsprocessen utgör en central del av studentinflytandet. Denna process följs årligen upp i Utbildningsberedningen genom att fakulteterna skriftligen rapporterar sitt arbete med processen till beredningen.

Utbildningsberedningen ansvarar för samordning och genomförande av det övergripande kvalitetsarbetet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. I rapporteringen ingår att ange vilka åtgärder fakulteten avser att vidta med anledning av sin sammanställning. Handläggare inom det gemensamma verksamhetsstödet sammanställer fakulteternas rapporter till ett dokument som på högskoleövergripande nivå pekar på tendenser och utvecklingsmöjligheter. Vidare rapporterar fakulteterna årligen till Utbildningsberedningen hur dokumentet Studenternas rättigheter och skyldigheter vid Malmö högskola tillämpas. De studentärenden som uppkommit under året sammanställs tillsammans med disciplinärenden. Respektive fakultet gör en analys och lämnar även en beskrivning av de förebyggande åtgärder som ska genomföras under kommande året.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Malmö högskola har vidare svarat följande. Malmö högskola har två organ med beslutanderätt: högskolestyrelsen och fakultetsstyrelserna. Det innebär att många beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation fattas av en enda person, i enlighet med rektors delegation och de vidaredelegationer som finns vid lärosätet. Studenterna är representerade i alla beredande organ som föregår beslut som fattas av en enda person.

Dokument som högskolan bifogat

Högskolan har kommit in med följande dokument. *Studentinflytandepolicy för Malmö högskola, Avtal mellan Malmö högskola och Studentkåren Malmö om samarbete inom högskolans verksamhetsområde, Avtal mellan Malmö högskola och Odontologiska studentkåren om samarbete inom högskolans verksamhetsområde och Rektors delegation vid Malmö högskola.*

Stickprov

Högskolan har kommit in med de begärda tio stickproven och namngett studentrepresentanter i dem och aktuell mandatperiod. Högskolan har också angett anledningen till att studentrepresentanter i vissa fall inte fått rätt att vara representerade.

Studentkårernas svar

Studentkåren Malmö har svarat bland annat följande. Studentkåren Malmö är den största studentkåren med ansvar att tillsätta studentrepresentanter i majoriteten av de beredande och beslutande organen, arbetsgrupper, på central nivå samt på fyra av fem fakulteter. Möjligheten till studentrepresentation är stor på Malmö högskola, och kårerna har ett nära samarbete med ledningen.

Det finns några undantag där högskolan anser att de frågor som behandlas inte berör studenter. Det gäller ledningsgrupper på några av fakulteterna. Studentkåren anser att nästan alla frågor vid högskolan rör studenter och skulle gärna se att det fanns möjlighet till studentrepresentation även i dessa ledningsgrupper. Vid de fakulteter där det inte finns studentrepresentation i ledningsgruppen träffar dock studentombudet vid fakulteten några personer ur ledningen regelbundet istället.

Studentkåren Malmö ser en utmaning i att fylla alla platser i de centrala nämnderna, och varje år saknas studentrepresentation i åtminstone någon av dessa nämnder. Studentkåren arbetar hårt med att öka antalet studentrepresentanter, och har börjat se en ökning i engagemang. En annan utmaning är att säkra studentrepresentanter i kurs- och programråd, något som är högskolans ansvar. I vissa program och vid vissa fakulteter fungerar det bra, men vid vissa andra mindre bra.

Nu görs en mindre genomlysning av studentrepresentationen vid beslut som fattas av enskild person. På central nivå är detta säkrat genom studentrepresentationen vid rektors beslutsmöten, men det finns ingen tydlig struktur för detta på fakultetsnivå. Däremot finns studentrepresentation i beredningen av i princip alla beslut genom att studenter närvarar i olika organ.

Doktorandkåren Malmö har svarat bland annat följande. Doktorandkåren är representerad i både beredande och beslutande organ. På central nivå finns doktorandkåren med i högskolestyrelsen, forskningsberedningen samt forskarutbildningsutskottet. Vid fakulteterna är doktorandkåren representerad i fakultetsstyrelser, forskningsnämnder samt i vissa handledarkollegier. Högskolan ger de doktorander som innehar dessa förtroendeuppdrag kompensation i form av förlängning av anställningstid. Doktorandkåren har även regelbundna mer informella möten med personer i högskolans ledning, bland andra rektor, där olika frågor relaterade till forskarutbildningen diskuteras.

Det främsta hindret för att säkerställa doktorandinflytandet är att det är svårt att rekrytera doktorander till de olika förtroendeuppdragen. Anledningen till detta är troligtvis att antalet doktorander är få, att doktorandkåren är en ung organisation, bildades 2012, och således alltjämt befinner sig i en utvecklingsfas samt att doktorander ofta har institutionstjänstgöring, cirka 20 procent av heltid. Det innebär att ytterligare uppdrag ses som en belastning. Doktorandkåren menar således att infrastrukturen för doktorandinflytandet är tillfredsställande samtidigt som vakanser i denna infrastruktur innebär att inflytandet inte kan säkerställas. Doktorandkåren

arbetar aktivt med att värva doktorander till vakanserna men kanske måste högskolan även bidra genom att på olika sätt uppmuntra doktoranderna att ta olika förtroendeuppdrag.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom ett lärosäte, om organets verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation.

För att säkerställa de bästa förutsättningarna för studentinflytande bör lärosätena ha fastlagda principer för hur inflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Detta anges i propositionen Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande.¹

UKÄ konstaterar att Malmö högskola har hänvisat till dokumentet *Studentinflytandepolicy för Malmö högskola* och att i det anges hur studentinflytandet ska säkras inom Malmö högskola. Exempelvis anges i policyn under rubriken information att ”högskolan på sin hemsida har uppdaterad information om vilka nämnder och organ som finns. Här ska framgå vilka frågor varje nämnd och organ behandlar samt vilka ledamöter som ingår. Här, liksom i andra sammanhang, bör högskolan informera studenter om möjligheterna att medverka till studentinflytande. Det ska tydligt framgå att studenternas aktiva medverkan är önskvärd och nödvändig för att utveckla utbildningen vid högskolan”.

Efter en genomgång av dokumentet bedömer UKÄ att högskolan har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer i enlighet med vad som uttalats i propositionen.

Vidare anges i policyn under rubriken Studenters representation i beslutande och beredande organ att ”Malmö högskola ansvarar för att studentrepresentanter bereds plats i alla högskolans beredande och beslutande nämnder och organ där frågor av betydelse för utbildningen eller studiemiljön behandlas. Detta gäller även för tillfälliga arbetsgrupper, utredningar etc. Undantag ska vara skriftligen motiverade och kommuniceras till studenterna”.

UKÄ anser att det är bra att högskolan anger att undantagen ska vara skriftliga och motiverade. Däremot borde högskolan korrigera sin skrivning så att den bättre överensstämmer med bestämmelsen i 2 kap. 7 § högskolelagen. Enligt bestämmelsen har studenterna rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för deras situation. Där står således inte ”studenternas studiemiljö” utan ”studenternas situation”, något som UKÄ anser är ett vidare begrepp.

Vidare konstaterar UKÄ att det finns avtal mellan högskolan och högskolans tre studentkårer om hur samarbetet ska genomföras.

Högskolan har svarat att det finns organ där studenterna inte är representerade. Enligt Malmö högskola gäller det ledningsgrupper på några av fakulteterna eftersom högskolan anser att de frågor som behandlas där inte berör studenter. Studentkåren Malmö däremot skulle gärna se att det fanns möjlighet till studentrepresentation även i dessa ledningsgrupper.

¹ Prop. 2008/09:154 s. 41.

I propositionen Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan anges att studenterna bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna som exempelvis ledningsgrupper, översynsgrupper och utredningar. I propositionen anges också att även frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation.²

Rätten till representation ska gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Det anges i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.³

Mot denna bakgrund ifrågasätter UKÄ högskolans ställningstagande att studenterna inte är representerade i ledningsgrupper på några av fakulteterna, särskilt då studenterna är representerade i andra ledningsgrupper. UKÄ utgår från att högskolan gör en förnyad bedömning av studentrepresentationen i de ledningsgrupper där studenterna inte finns representerade.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskoleförfattningarnas bestämmelser ger även studentrepresentanterna rätt till information och samråd när en person vid lärosätet bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Syftet med regeln om samråd med studentrepresentanter är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds och beslutas av en ensam befattningshavare. Det är ledningarna för lärosätena som ansvarar för att de har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till i sådana fall. UKÄ anser att lärosätena i samverkan med studentkårerna bör ta fram rutiner eller riktlinjer för att säkerställa att även enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före slutförandet av beredningen eller före beslutet. Om det finns utrymme för anteckningar om samråd på högskolans beslutsblanketter är risken mindre för att samrådet glöms bort.⁴

Malmö högskola har uppgett att många beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation fattas av en enda person och hänvisat till rektors delegationsordning samt till att studenterna är representerade i alla beredande organ som föregår beslut som fattas av en enda person. Studentkåren Malmö har påtalat att detta är säkrat på central nivå, genom studentrepresentationen vid rektors beslutsmöten, men att det inte finns någon tydlig struktur för detta på fakultetsnivå. UKÄ anser att högskolan bör beakta det studentkåren framfört och vill framhålla att det kan vara värdefullt att formulera rutiner för hur personalen ska gå till väga för att säkerställa att de informerar och samråder med studentrepresentanter i god tid.

Stickproven

UKÄ har granskat studentrepresentationen i de utvalda organen och konstaterar att studenterna finns representerade i alla organen förutom i ledningsgruppen för

2 Prop. 1999/2000:28 s. 28–29.

3 Prop. 2009/10:149 s. 39.

4 Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998-2012 s. 11.

odontologiska fakulteten. Högskolan har förklarat att kårordförande och fakultetens dekan har regelbundna avstämningar i stället för att ha studentrepresentation i ledningsgruppen och att den inte är en beslutande grupp. Dessutom har högskolan hänvisat till att kårordförande för Odontologiska studentkåren uppgett att om studenterna bett om att få vara med, hade de fått det. Högskolan har vidare hänvisat till att kårordförande uttryckt att kåren redan har det inflytande och den talan som deras uppdrag kräver.

UKÄ konstaterar att det som framkommit vid stickprovet överensstämmer med högskolans svar på remissen. UKÄ upprepar det som regeringen anført i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* om att studenterna alltid bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna som exempelvis ledningsgrupper.

Kurs- och utbildningsplaner

Bakgrund

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. För varje kurs ska det finnas en kursplan och i den ska följande anges: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs. För ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska anges vilka kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 13–17 §§ högskoleförordningen, HF.

Före den 1 januari 2011 innehöll högskoleförordningen mer detaljerade krav på innehållet i kurs- och utbildningsplanerna. Planerna skulle utöver nuvarande krav även ange bland annat när planen eller en ändring av den skulle börja gälla och de övergångsbestämmelser som behövdes.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) fastställde med anledning av avregleringen 2011 rekommendationer om bland annat innehållet i kurs- och utbildningsplaner för sina medlemmar, REK 2011:1, dnr 10/118. De uppgifter som högskolorna tidigare varit skyldiga att skriva in i sina kurs- och utbildningsplaner rekommenderade SUHF även borde ingå i planerna efter förordningsändringen.

Kursplaner och utbildningsplaner är grundläggande styrdokument för ett lärosäte och viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende.

De regler som anges i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Reglerna i planerna är alltså av samma karaktär som lagar beslutade av riksdagen och förordningar beslutade av regeringen. Det innebär att reglerna är bindande, gäller generellt och måste följas av såväl lärosätens personal som studenter.

I ESG standard 1.2 om utformning och inrättande av utbildningar anges bland annat att lärosätena ska ha processer för utformningen och inrättandet av utbildningar. Den examen som en utbildning leder till ska vara tydligt specificerad. Av riktlinjerna till standarden framgår bland annat att utbildningarna ska innehålla uppgifter om studenternas förväntade arbetsinsats, till exempel uttryckt i ECTS.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt högskolan att besvara ett antal frågor om kurs- och utbildningsplaner.

1. Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen? Bifoga i så fall dessa regler.
2. Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet? Bifoga arbetsordningen.
3. Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

UKÄ har upplyst högskolan om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal kurser och program för att undersöka hur högskolan följer bestämmelserna om kurs- och utbildningsplaner för de utvalda kurserna och programmen. Högskolan ombads att bifoga listor över samtliga kurser som genomfördes höstterminen 2016 och samtliga utbildningsprogram som fanns vid lärosätet den terminen.

Utifrån högskolans listor har UKÄ valt ut tio kurser och fem program.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att

- planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startar
- tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna
- planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler
- det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till
- examinationsformerna regleras tydligt i kursplanerna.

Högskolans svar

Högskolan har svarat följande.

Vid Malmö högskola finns lokala anvisningar för kursplaner och för utbildningsplaner. Båda dokumenten är beslutade av rektor. Därutöver finns också lokala tilläggsanvisningar vid de fem fakulteterna vad gäller kursplaner. I rektors delegation till dekanerna ingår ansvar för fastställande av kurs- och utbildningsplaner. Hur den vidare delegationen ser ut skiftar mellan fakulteterna. Beredning och granskning av såväl innehålls- som formaliafrågor vad gäller kurs- och utbildningsplaner sker i den nämnd som respektive fakultet utsett för detta arbete. Det gäller både då de fastställs för första gången som när de revideras.

Processen för att inrätta ett utbildningsprogram och/eller ett huvudområde beskrivs i dokumentet *Inrättande och avveckling av utbildningsprogram och huvudområden samt tillstånd att utfärda examen vid Malmö högskola*. I processen ingår att granska kurs- och utbildningsplaner i relation till såväl nationella regleringar som till lokala kvalitetskriterier. Inrättandet av nytt utbildningsprogram eller huvudområde beslutas alltid av rektor, varför detta utgör en del i ledningens arbete med att säkerställa att kurs- och utbildningsplaner motsvarar det som krävs. Ledningen har också fattat beslut om att Malmö högskola ska använda databasen Kursinfo för webbpubliceringar av kurs- och utbildningsplaner. Verktygets formulär med obligatoriska fält, och i vissa fall med rullgardinsmenyer att välja värden från, är ytterligare ett sätt att säkerställa att erforderlig information finns i kurs- och utbildningsplaner.

Vidare håller Malmö högskola på att utarbeta en process för utbildningsvärdering med externa granskare. Där kommer kurs- och utbildningsplaner att vara delar som granskas av externa bedömare. Den slutliga bedömningen kommer rektor att besluta om, varför även denna process kommer att utgöra ett sätt för ledningen att säkerställa att planerna innehåller de delar som regleringarna kräver samt att de i övrigt håller god kvalitet.

Högskolan har bifogat styr- och handledningsdokumenten *Anvisningar för kursplaner vid Malmö högskola*, *Anvisningar för utbildningsplaner vid Malmö högskola*, *Inrättande och avveckling av utbildningsprogram och huvudområden samt tillstånd att utfärda examen vid Malmö högskola* samt *Kursplaneanvisningar – lokalt tillägg*.

Studentkårens svar

Studentkåren Malmö har inga särskilda synpunkter på högskolans arbete med kurs- och utbildningsplaner utifrån de punkter som UKÄ avser att granska.

Doktorandkåren Malmö har svarat att den inte har några specifika kommentarer gällande kurs- och utbildningsplaner. Kåren nämner dock att många doktorander läser kurser vid andra lärosäten, vilket innebär att kursplaner från andra lärosäten är ytterst relevanta för doktorander vid Malmö högskola. Kåren tillägger även att samtliga forskarutbildningsämnen har allmänna studieplaner och att varje doktorand har en egen individuell studieplan. Den senare ska digitaliseras och kåren har i samband med detta efterfrågat att den individuella studieplanen blir mer användbar och att den uppdateras kontinuerligt.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Högskolan har kommit in med de begärda tio kursplanerna och de fem utbildningsplanerna.

Planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startat

Regler i kursplaner och utbildningsplaner syftar bland annat till att informera om vad som gäller för en kurs respektive ett program. Av högskoleförordningen framgår att kraven på särskild behörighet ska anges i kurs- och utbildningsplaner. Utgångspunkten är därför att kursplaner och utbildningsplaner ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar, men några regler för när planerna ska vara beslutade finns inte. UKÄ har vid sin granskning utgått från att kurs- och utbildningsplaner bör vara fastställda och tillgängliga senast den dag som kursen eller programmet öppnar för anmälan. Detta överensstämmer också med högskolans *Anvisningar för kursplaner vid Malmö högskola* och *Anvisningar för utbildningsplaner vid Malmö högskola*, beslutade den 20 februari 2017. I dokumenten anges att gällande kurs- och utbildningsplan ska vara fastställd före aktuell anmälningstidpunkt samt föras in i utbildningsdatabasen i samband med att den fastställs. Ämbetet vill dock ha ett bredare underlag för sin bedömning av lämplig tidpunkt än vad denna pilotstudie ger. Ämbetet kommer därför att utreda frågan vidare i annat sammanhang för att ge fler lärosäten och studentorganisationer möjlighet att lämna synpunkter.

UKÄ har granskat om kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid. Vid granskningen har ämbetet utgått från det fastställsedatum som anges i kurs- och utbildningsplanerna och bedömningen har skett i förhållande till antagningen till höstterminen 2016.

När det gäller kursplanerna kan UKÄ konstatera att tre av de tio kursplanerna (Kriminologi: grundkurs, Oral hälsa – faktorer som påverkar balansen mellan friskt och sjukt samt Ledarskap och förändringsarbete) inte har fastställts i god tid. UKÄ utgår från att högskolan vidtar åtgärder för att undvika att detta inträffar i framtiden.

När det gäller utbildningsplanerna konstaterar UKÄ att samtliga planer har fastställts i god tid.

Tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna

UKÄ instämmer i SUHF:s rekommendationer om att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla. UKÄ anser således att det är lämpligt att i kurs- och utbildningsplanerna ange tidpunkten för när de träder i kraft såsom det tidigare också krävdes (före den 1 januari 2011).

UKÄ konstaterar att i de kurs- och utbildningsplaner som granskats, anges när planerna har trätt i kraft.

Planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler

I en kursplan ska anges kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 15 § HF.

UKÄ konstaterar att kursplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap. 15 § HF.

I utbildningsplanen ska anges de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 17 § HF.

UKÄ finner att utbildningsplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap. 17 § HF.

UKÄ konstaterar att de lokala reglerna i högskolans anvisningar för kursplaner respektive utbildningsplaner följer SUHF:s rekommendationer bland annat om att det i planerna ska anges när de börjar gälla och de övergångsbestämmelser som behövs.

Det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till

Enligt 6 kap. 17 § HF ska det i utbildningsplanen anges de övriga föreskrifter som behövs. I ESG standard 1.2 om utformning och inrättade av utbildningar anges bland annat att den examen som en utbildning leder till ska vara specificerad.

UKÄ konstaterar att det i samtliga granskade utbildningsplaner anges vilken examen utbildningen leder till. Detta stämmer överens med det som anges i ESG:s standard och kravet i högskoleförordningen på att det i utbildningsplanen ska anges de övriga föreskrifter som behövs.

Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna

Enligt 6 kap. 15 § HF ska formerna för bedömningen av studenternas prestationer anges i kursplanen. Regler i kursplaner om bland annat examinationsform utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanens regler om examinationsformer är tydliga.

UKÄ har granskat examinationsformerna i de utvalda kursplanerna och bedömer att de uppfyller kravet i högskoleförordningen om att formerna för att bedöma studenternas prestationer ska anges i kursplanerna.

Kursvärderingar

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenter. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det framgår bland annat av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (HL).

Högskolan ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av högskolan. Högskolan ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna. Det framgår av 1 kap. 14 § högskoleförordningen.

I ESG standard 1.9 anges följande. Lärosätet ska kontinuerligt följa upp och regelbundet granska utbildningarna för att säkerställa att studenterna uppnår uppsatta mål och att utbildningarna motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna ska leda till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Av riktlinjerna till standard 1.9 framgår att regelbunden uppföljning, granskning och revidering av utbildningarna innefattar utvärdering av bland annat studenternas förväntningar, behov och nöjdhet när det gäller utbildningen.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt högskolan att besvara ett antal frågor om kursvärderingar.

A. Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

A.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om kursvärderingar som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Genomför lärosätet kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser?

A.3 Genomför lärosätet kursvärderingar för examensarbetskurser?

B. Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

B.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om information om resultat som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

B.2 På vilket sätt hålls sammanställningarna av kursvärderingarna tillgängliga? Är sammanställningarna tillgängliga för alla studenter? Informeras studenterna om var sammanställningarna finns? I så fall hur?

B.3 Får de studenter som utvärderat kursen ta del av kursvärderingens resultat och eventuella åtgärder? I så fall hur? Får studenterna i samband med kursstarten del av resultatet från den föregående kursens kursvärdering och eventuella åtgärder? I så fall hur?

C. Utveckling av utbildningar

Syftet med kursvärderingarna är att de ska leda till förbättringar och utveckling av utbildningarna. Ge om möjligt exempel där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder och kursens utveckling och förbättring.

Stickprov

UKÄ har informerat om att avsikten är att stickprovsvis undersöka hur högskolan har följt reglerna om kursvärderingar för de kurser som genomfördes under höstterminen 2016 och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal kurser och be lärosätet redogöra för hur reglerna har följts för dessa kurser.

UKÄ har därefter informerat högskolan att granskningen kommer att avse de tio kurser som valts ut i frågan om kurs- och utbildningsplaner.

UKÄ har bitt högskolan bifoga sammanställningar av kursvärderingar för de tio kurserna. UKÄ har även bitt högskolan redogöra för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio kurserna genom att svara på

- om sammanställningar saknas för någon kurs ge en förklaring till det.
- hur sammanställningarna hållits tillgängliga för studenterna.
- hur högskolan informerat om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats.

Högskolans svar

Högskolan har svarat följande på frågorna.

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

I det högskoleövergripande dokumentet *Policy för kvalitetsbygge: kursutvärdering* anges vilken hållning verksamheten förväntas ha vad gäller kursvärdering. Bärande är att kursvärderingsarbetet bygger på dialog mellan lärare och studenter. Dokumentet anger också att kursvärderingarnas resultat ska följas upp och leda till genomförbara åtgärder. Kursvärderingen ska tillsammans med andra underlag, så som lärarnas egna reflektioner, sammanställas till en kursrapport som ska kommuniceras med dem som berörs. Det finns också en utarbetad handledning, *Mall för kursrapporter vid Malmö högskola*; som tar utgångspunkt i policyn och som på ett mer konkret sätt stödjer processen. Enligt anvisningar för kursplaner vid Malmö högskola ska det i alla kursplaner också skrivas in att högskolan ska anordna kursvärdering. Fakulteterna har också lokala dokument för hanteringen av kursvärderingar som är anpassade utifrån den specifika verksamheten. Den högskoleövergripande policyn anger vidare att fakulteterna i samband med årsredovisningen ska lämna en rapport som beskriver genomförande och resultat av kursutvärderingar under det gångna året. Rapporten ska också innehålla en analys. Fakulteternas rapporter sammanställs sedan, som också anges under området Studentinflytande, till en aggregerad rapport där uppföljning av kursutvärderingsprocessen för hela högskolan finns samlad.

Vidare har högskolan uppgett följande. Kursvärderingar genomförs både på verksamhetsförlagda kurser och på examensarbetskurser. Till absolut övervägande del genomförs de på samma sätt som för övriga kurser vid respektive fakultet, men det finns några undantag. Exempelvis genomförs kurs(ut)värdering för kursen Verksamhetsförlagd utbildning på det Biomedicinska analytikerprogrammet utifrån att andra verksamheter än Malmö högskola är involverade. Den följer därför inte fakulteten för Hälsa och Samhälles riktlinjer fullt ut.

Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

Högskola har svarat följande. I den policy som Malmö högskola har anges att kursutvärderingen, i enlighet med 1 kap 14§ högskoleförordningen, ska sammanfattas i en kursrapport som ska kommuniceras till berörda studenter och andra involverade. Hur detta görs bestäms i det utbildningsnära arbetet, men policyn anger att öppenhet och transparens ska råda. Policyn är vidare tydlig med att uppföljningsbara åtgärder ska föreslås och att dessa ska utvärderas och följas upp. Ansvaret behöver vara tydligt fördelat, samtidigt som ansvaret för att hela processen fungerar är gemensamt. Chefer på olika nivåer behöver ge stöd, utrymme och resurser för att processen ska kunna genomföras.

Exempel på hur fakulteternas lokala riktlinjer för arbetet ser ut finns i dokumenten *Anvisningar för hantering av kursutvärderingar för program och kurser vid Odontologiska fakulteten* och *Rutiner för kursutvärdering vid Fakulteten för Hälsa och Samhälle*. Samtliga fakulteter anslår kursrapporterna på kursernas hemsidor, men dessa är inte alltid externa. Var man som student hittar sammanställningar i form av kursrapporter (eller eventuellt endast enkätsammanställning) informerar främst de som arbetar närmast kärnverksamheten om, företrädesvis kursansvariga. De kursrapporter som skrivs vid högskolan ska bland annat ange vilka åtgärder som ansvariga avser att vidta för att utveckla kursen. I fakulteternas lokala riktlinjer anges också att vid nästa kursomgång ska återkoppling ske av föregående omgångs kursutvärdering samt vilka åtgärder som vidtagits utifrån detta. Rutiner för återkoppling ser i övrigt lite olika ut vid fakulteterna. Odontologiska fakulteten anslår exempelvis sina kursrapporter på den externa hemsidan efter att de granskats av fakultetens utbildningsnämnd. Vid fakulteten för Hälsa och samhälle finns ett system där resultatrapporterna (utan studenternas öppna kommentarer) automatiskt återkopplas till studenterna efter sju dagar. Resultaten ska också återkopplas i dialogform och utifrån resultaten, dialogen och lärarnas kommentarer skrivs en kursrapport som publiceras på kursens hemsida. Den senaste sammanställningen av uppföljningen av kursutvärderingsprocessen på högskolenivå visar att det finns utrymme för utveckling vad gäller återkoppling till studenterna. Exempelvis sammanställs, av olika anledningar, inte alla kursvärderingar till en kursrapport.

Utveckling av utbildningar

Högskolan har svarat följande. I Malmö högskolas policy för kursutvärdering ingår att uppföljningsbara åtgärder för att utveckla utbildningen ska föreslås. Hänsyn behöver tas till att beslut om åtgärder kräver olika tidsperspektiv.

Det finns många exempel på kursutvärderingar där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder och kursens utveckling och förbättring. Nedan lyfts några av dessa fram. Exempelen är företrädesvis hämtade från läsåret 2015 och 2016, så att åtgärderna också hunnit utvärderas. Förändringar sker också i tillämpliga delar av kursplaner och utbildningsplaner.

Två exempel där studenternas utvärderingar lett till förändring och utveckling av examinationsformer är dels en kurs i Design och hållbar utveckling och en i Anatomi, fysiologi och sjukdomslära. Vad gäller Design och hållbar utveckling framförde studenterna synpunkter på att det var många muntliga delexaminationer och de efterfrågade alternativ till detta. Examinationsformerna ändrades då till att muntliga delar i större utsträckning också redovisades skriftligt. Utvärderingen av åtgärden visade att både studenter och lärare uppfattade att den nya formen att examinera fungerade bättre. I kursen Anatomi, fysiologi och sjukdomslära uppfattade studenterna att det skriftliga grupparbetet inte fungerade väl. Grupperna angavs vara

för stora och ha allt för spridda ambitionsnivåer. Vid nästa kurstillfälle prövade kursansvarig att istället låta studenterna skriva individuella arbeten. Utvärderingen visade att studenterna uppfattade upplägget som utmanande, då det var ett stort arbete, men att det var värt det. Upplägget har därför behållits även vid det senaste kurstillfället.

Kursutvärdering av kursen Visuell kommunikation II visade att studenterna, och lärarna, uppfattade att den litteratur som användes, särskilt avseende diskursanalys, behövde ses över. Litteraturlistan justerades därför inför nästa kurstillfälle.

Dokument som högskolan bifogat

Malmö högskola har bifogat följande dokument. Policy för kvalitetsbygge: kursutvärdering, *Handledning för kursvärderingar*, *Anvisningar för hantering av kursutvärderingar för program och kurser vid Odontologiska fakulteten, Malmö högskola* och *Rutiner för kursvärderingar vid Hälsa och samhälle*.

Stickprov

Malmö högskola har kommit in med en redogörelse för samtliga tio kurser.

Studentkårernas svar

Studentkåren Malmö har svarat följande. Det finns ingen enhetlighet i arbetet med kursvärderingar på högskolan. Fakulteter, och även program, har olika rutiner, vilket gör att sammanställning och återkoppling av resultat varierar stort. Det finns riktlinjer, men de följs i mycket varierande grad. Vidare, så har många program och kurser en utmaning med låg svarsfrekvens, något som studentkåren har uppmärksammat till del beror på lite, eller ingen, feedback om resultat samt åtgärder.

Studentkåren Malmö har arbetat med frågorna kring kursvärderingar i flera år, något som har bidragit till att kursvärderingar nu är en central del i det nya kvalitetsramverket, samt ett eget delprojekt i implementeringen av ramverket. Högskolans ledning och Studentkåren Malmö har samma syn på vikten av kursvärderingar. Studentkåren hoppas att högskolan, i och med implementeringen av kvalitetsramverket, kommer få ett mer gediget och enhetligt system kring kursvärderingar.

Doktorandkåren Malmö har svarat att kursvärderingar i forskarutbildningens kurser genomförs, dock inte alltid på samma vis som på grund- och avancerad nivå. Detta är inte nödvändigtvis ett problem då formen för utvärderingen av grund- och avancerad nivå (webbformulär, kvantitativt) kanske inte lämpar sig lika väl för den tredje cykeln.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Hantering av kursvärderingar

UKÄ konstaterar att Malmö högskola har en högskoleövergripande policy för kursvärderingar. Dessutom finns andra dokument för hanteringen av kursvärderingar såsom handledning för kursrapporter och fakulteternas lokala dokument.

UKÄ anser att det är positivt att högskolan i sina anvisningar för kursplaner hänvisar till 1 kap. 14 § högskoleförordningen och anger att det i alla kursplaner ska skrivas in att högskolan ska anordna kursvärderingar. UKÄ har också uppmärksammat att högskolan i sin policy för studentinflytande påminner om att "För att kursvärderingar

ska fungera som medel för studentinflytande krävs en aktiv och konstruktiv medverkan från varje enskild student, en välfungerande struktur för sammanställning och redovisning av kursvärderingar samt åtgärd och återkoppling av resultaten från högskolans sida”.

Studentkåren Malmö har framfört att det finns riktlinjer men att de inte alltid följs och att olika rutiner leder till att sammanställning och återkoppling av resultat varierar stort. Vidare anser kåren att låg svarsfrekvens på många program och kurser delvis beror på bristande feedback om resultat och åtgärder. Högskolan har svarat att det finns utrymme för utveckling vad gäller återkoppling till studenterna. Studentkåren hoppas att högskolan, i och med implementeringen av kvalitetsramverket, kommer få ett mer gediget och enhetligt system kring kursvärderingar framåt. Studentkåren Malmö har också framhållit att högskolans ledning och kåren har samma syn på vikten av kursvärderingar något som UKÄ finner positivt för det fortsatta arbetet.

Efter en genomgång av högskolans svar och bifogade dokument samt synpunkterna från Studentkåren Malmö anser UKÄ att högskolan har vidtagit åtgärder för att säkerställa att reglerna om kursvärderingar följs. Dessutom är det enligt UKÄ positivt att högskolan kunnat ge exempel på kurser där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder och kursens utveckling och förbättring.

Stickprov

Av Malmö högskolas redogörelse för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio utvalda kurserna och av de till ärendena bifogade dokumenten framgår följande.

Sammanställningar

UKÄ konstaterar att sammanställningar har gjorts i åtta kurser och att således två kurser saknar sammanställningar. Högskolan har beträffande den ena kursen Verksamhetsförlagd utbildning II förklarat att kursen inte gällde ett ordinarie tillfälle utan omfattade sex omregistrerade studenter. UKÄ har inget att invända mot att kursvärdering inte görs i sådant fall under förutsättning att studenterna vid det ordinarie kurstillfället fått möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering.

För den andra kursen Verksamhetsförlagd utbildning V har högskolan anfört bland annat följande. Antalet studenter på kurserna varierade mellan två och femton och VFU-läraren eller kursledaren ansvarar för att studenterna får möjlighet att utvärdera VFU-kursen i anslutning till ett examinerande seminarium som genomförs den sista kursdagen. Utvärderingen görs individuellt eller i grupp och återkopplas direkt eller via en lärplattform. Vidare har högskolan uppgett att från och med 2018 kommer den regelbundna utvärderingen att bestå i digitala kursutvärderingar per program eller inriktning. Resultatet av dessa kommer att publiceras på webbsidor som är öppna för studenter och partners. Högskolan upplyser också om olika enkätundersökningar som genomförts och om ansvaret som förskolor och skolor har för att utvärdera VFU-kurser.

UKÄ anser att högskolan inte har lämnat någon godtagbar förklaring till varför någon sammanställning inte har gjorts. Vidare kan påpekas att även muntliga kursvärderingar ska dokumenteras och sammanställas.⁵

⁵ UKÄ (2014) s. 14.

Tillgänglighet

Av högskolans redovisning framgår att sammanställningar har gjorts tillgängliga för studenterna i sju av de åtta kurser där sammanställningar gjorts. I kursen Det lilla barnet där sammanställningen inte har gjorts tillgänglig för studenterna har högskolan förklarat att kursen är en fristående distanskurs och att då deltagarna kommer från hela landet är det svårt att återkoppla till de studenter som gått kursen. UKÄ anser att detta inte är en godtagbar förklaring till att sammanställningen inte gjorts tillgänglig. Ämbetet utgår från att Malmö högskola ser till att detta görs i fortsättningen.

I tre av kurserna har ett enkätverktyg använts och då har efter sju dagar per automatik en sammanställning av enkäten skickats till de studenter som genomfört kursen. I fyra fall publicerades sammanställningen eller kursrapporten på utbildningens lärplattform.

Information om resultaten och eventuella åtgärder

Av 1 kap. 14 § högskoleförordningen framgår bland annat att högskolan ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten skall hållas tillgängliga för studenterna.

I regeringens proposition Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan anges följande. Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter skall ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förbättringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.⁶

Ämbetet anser att informationen bör gälla både de studenter som svarat på enkäterna och de som kommer att börja kursen. Dessutom måste en återkoppling innebära att studenterna blir informerade om eventuella åtgärder som vidtagits med anledning av kursvärderingarna, det vill säga att högskolan på något sätt har beaktat de synpunkter som lämnats. Då blir det meningsfullt att lägga ner möda på att göra kursvärderingar, oavsett vilken teknik som används.⁷

Av högskolans redogörelse för de olika stickproven framgår att högskolan i flertalet fall informerar både de studenter som medverkat i kursvärderingen och de studenter som kommer att påbörja kursen. Vad gäller information om eventuella åtgärder som vidtagits med anledning av kursvärderingarna är det i majoriteten av kurserna studenterna på nästkommande kurs som blir informerade om det. Informationen görs då muntligen vid kursstarten. Men i vissa fall hålls kursrapporterna tillgängliga på kursens hemsida. I något fall även på högskolans hemsida såsom beträffande kursen Oral hälsa. Att publicera rapporterna på högskolans webbplats överensstämmer med det som anges i propositionen om att alla studenter skall ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling, och att det är viktigt att få information om resultaten. En sådan publicering överensstämmer också med ESG:s standard om att åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

⁶ Prop. 1999/2000:28 s. 31.

⁷ UKÄ (2014) s. 16.

Sammanfattande synpunkter

Med hänsyn till Malmö högskolas svar, bifogade dokument och de synpunkter Malmö studentkår lämnat finner UKÄ att högskolan har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om kursvärderingar följs. Efter en genomgång av stickproven kan dock UKÄ konstatera att man i en verksamhetsförlagd kurs inte har gjort någon sammanställning. Även om man beaktar att det rör sig om en kurs har högskolan i detta fall uppgett att det var fråga om 50 VFU-kurser som genomfördes hösten 2016. UKÄ noterar också att rutiner för information till studenterna skiljer sig åt inom högskolan, vilket också är något som högskolan själv konstaterat. En av fakulteterna gör kursrapporter tillgängliga på högskolans webbplats. UKÄ anser att det är ett bra exempel på hur man kan återkoppla eventuella resultat av kursvärderingar och att en sådan återkoppling skulle gynna alla studenter, även potentiella sökande till kurser. Det är vidare positivt att högskolan kunnat ge exempel på kurser där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder och kursens utveckling och förbättring.

Anställning av personal

Bakgrund

Förutom de allmänna arbetsrättsliga reglerna gäller för anställning inom staten bestämmelserna i regeringsformen (1974:152), lagen om offentlig anställning (1994:260) och anställningsförordningen (1994:373), AF. Dessutom gäller vid anställning som lärare på universitet eller högskola 4 kap. högskoleförordningen (HF). Lärosätets styrelse ska själv besluta om en anställningsordning. Detta enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF.

När det gäller information om lediga anställningar gäller bestämmelserna i anställningsförordningen (1994:373). Bland annat ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det. (6 §). Information om myndighetens beslut om anställning ska, med några undantag, lämnas på myndighetens anslagstavla. Sådan information ska bland annat innehålla uppgifter om vad som gäller i fråga om överklagande. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta anges i 4 kap. 5 § HF.

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 4 kap. 6 § HF.

I ESG standard 1.5 om undervisande personal anges bland annat att rättvisa och transparenta processer för rekrytering ska tillämpas. I riktlinjerna för standarden upprepas att lärosätena ska ha och följa tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett högskolan att bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogöra för hur den hålls tillgänglig. Dessutom ombads högskolan att bifoga en lista över samtliga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 oktober 2016–31 mars 2017.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att

- reglerna i högskolans anställningsordning är förenliga med reglerna om information i 6–8 §§ anställningsförordningen (1994:373) och om jämställdhet i 4 kap. 5 och 6 §§ högskoleförordningen.
- de utvalda anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelserna i nämnda regler.

Stickproven

Högskolan har bifogat en lista över samtliga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 oktober 2016–31 mars 2017. Från listan har UKÄ valt ut åtta lektorsanställningar och fyra övriga anställningar. Vidare framgår av listan att högskolan inte fattat något beslut om anställning av professor eller adjungerad professor under aktuell period. Högskolan ombads därför att besvara frågorna med utgångspunkt från de fem senaste fattade besluten om anställning av professor.

I samtliga ärenden har högskolan ombetts besvara följande frågor:

1. Hur högskolan har informerat om de lediga anställningarna. Högskolan ska om möjligt bifoga dokumentation som stöder det, exempelvis annonsen.

Om högskolan i något ärende inte har informerat om den lediga anställningen ska högskolan motivera varför det inte gjorts.

2. Om högskolan har informerat om anställningsbesluten på högskolans anslagstavla ska högskolan bifoga det dokument som anslagits. Om högskolan inte har informerat om anställningsbesluten ska högskolan motivera det.

3. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade i de ärenden där högskolan har haft en grupp personer som lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen.

- a) Högskolan ska redogöra för hur högskolan har gjort i de olika anställningsärendena. Det vill säga ange när man haft en beslutsgrupp och hur många kvinnor och män som ingått i gruppen.
- b) För de fall kvinnor och män inte är jämställt representerade i gruppen ska högskolan ange de synnerliga skälen till det.

Högskolans svar

Malmö högskola har bifogat högskolans senast beslutade anställningsordning och angett att den finns tillgänglig för alla via Malmö högskolas webbplats och att till denna sida hänvisas exempelvis även externa sakkunniga.

Studentkårens svar

Studentkåren Malmö har uppgett att man inte har några särskilda synpunkter på detta område.

Doktorandkåren Malmö har lämnat följande synpunkter. Doktorandkåren strävar efter att anställningsförfarandet för doktorander ska vara så transparent som möjligt. Detta för att säkerställa att den bäst lämpade sökanden ges anställning. Det är svårt för Doktorandkåren att uttala sig om hur samtliga tillsättningar av doktorander går till i praktiken vid Malmö högskola och Doktorandkåren fokuserar just nu främst på frågan om hur det ser ut för de doktorander som är verksamma vid högskolan utan anställning på högskolan. Det rör sig här om förutsättningarna för dem som till exempel är anställda av offentliga aktörer men som inom ramen för sin anställning doktorerar vid högskolan.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Anställningsordningen ska beslutas av styrelsen och finnas tillgänglig

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF ska lärosätets styrelse själv besluta om en anställningsordning.

Den nuvarande regleringen i högskoleförordningen om anställningsförfarandet vid anställning av lärare är inte lika omfattande och detaljerad som den som gällde före den 1 januari 2011. Då fanns det en uttrycklig bestämmelse i högskoleförordningen om högskolans anställningsordning. Enligt bestämmelsen skulle en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig och med anställningsordning avsågs de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpade.

I förarbetena till den nämnda regleringen framhåller dock regeringen att lärosätena i sina anställningsordningar bör samla de regler som ska gälla vid anställning av lärare och att anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.⁸

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning finns tillgänglig på högskolans webbplats och att anställningsordningen har beslutats av högskolans styrelse den 12 april 2013 (revisionsdatum den 12 november 2014). UKÄ finner således att högskolan uppfyller bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 9 HF att styrelsen själv ska besluta om en anställningsordning och att högskolan har agerat i enlighet med regeringens uttalande att den ska finnas tillgänglig.

Information i anställningsordningen

Lediga anställningar och beslut om anställning

I 6 § anställningsförordningen (AF) anges att en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt ska informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Information om myndighetens beslut om anställning ska lämnas på myndighetens anslagstavla. Det behöver inte tillämpas vid anställning som beräknas vara högst sex månader eller anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Ett anslag ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

UKÄ konstaterar att det i högskolans anställningsordning inte finns någon information om förfarandet vid anställning, bland annat hur myndigheten ska informera om lediga anställningar. Inte heller ges information om hur beslut om anställning ska lämnas. UKÄ anser att sådan information lämpligen borde lämnas och konstaterar att högskolans anställningsordning hänvisar till dokumentet *Riktlinjer för rekrytering Malmö högskola*. Vidare anges i högskolans anställningsordning att dessa riktlinjer fastställer hur rekryteringsprocessen ser ut vid Malmö högskola.

UKÄ har hämtat in Malmö högskolas riktlinjer för rekrytering från högskolans webbplats. Dokumentet finns alltså tillgängligt på samma sätt som anställningsordningen. Riktlinjerna har beteckning Dnr Mahr 19-2013/237. Av dokumentet framgår under rubriken Sökvägar att det vid statliga myndigheter finns

⁸ Prop. 2009/10:149 En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor s. 70.

krav på att lediga anställningar ska utlysas enligt 6–8 §§ AF. UKÄ anser det är positivt att det finns en hänvisning till informationskravet i AF, men vill påminna högskolan om att 7–8 §§ AF handlar om information om anställningsbeslutet och inte om information om utlysning. I dokumentet anges under rubriken Erbjudande om anställning, beslut och återkoppling att när anställningen är klar ska information om vem som erhållit anställningen anslås på Malmö högskolas anslagstavla. UKÄ konstaterar att högskolan har information om vad som anges i AF men att informationen inte är helt korrekt och borde ses över.

Jämställd representation i förslagsgruppen

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det anges i 4 kap. 5 § HF.

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning inte innehåller någon information om jämställd representation i förslagsgruppen. Däremot finns sådan informationen i högskolans riktlinjer för rekrytering. Där anges följande. Då rekryteringsgrupp utses eller anställningsnämnd sätts samman ska en jämn könsfördelning i gruppen *eftersträvas*. UKÄ finner att högskolans formulering inte är förenlig med ordalydelsen i 4 kap. 5 § HF. I bestämmelsen finns ett krav på att kvinnor och män vara jämställt representerade om det finns en grupp och att man kan frånga en jämställd representation vid synnerliga skäl. UKÄ utgår från att högskolan åtgärdar informationen i sina riktlinjer så att den stämmer överens med bestämmelsen.

Jämställd representation bland de sakkunniga

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det framgår av 4 kap. 6 § HF.

Förarbetsuttalande

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*⁹ har regeringen uttalat bland annat följande. Vid anställning av professor bör enligt regeringen huvudregeln vara att ett sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet hämtas in. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör lärosätena själva få avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer som utlåtandet ska hämtas från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.

I vissa fall kan ett sakkunnigutlåtande vara uppenbart obehövligt, till exempel om en sökandes skicklighet redan har prövats i annat sammanhang. Det bör därför enligt regeringens bedömning finnas en möjlighet för universitet och högskolor att avstå från att hämta in ett sakkunnigutlåtande. Detsamma bör gälla vid ett kallelseförfarande.

Vidare anför regeringen att vid anställning av övriga lärarkategorier är det regeringens åsikt att det är universitet och högskolor som själva bör avgöra hur kvalitetssäkringen av beslutsunderlaget ska ordnas. På så sätt öppnas möjligheter till

⁹ Prop. 2009/10:149 s. 68-69.

flexibilitet och effektivitet i anställningsförfarandet. Regeringen ser inte att det skulle finnas någon risk för att universitet och högskolor skulle välja att förenkla anställningsförfarandet på ett sådant sätt att kvaliteten på de anställdas meriter sjunker. Det ligger i varje lärosätes intresse att rekrytera de bästa individerna i syfte att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare, utbildningsanordnare och forskningsutförare.

UKÄ noterar att högskolans riktlinjer för rekrytering bland annat innehåller följande information under rubriken Sakkunniggranskning. Fakulteterna bedömer behovet av sakkunniggranskning vid lärarekrytering. Sakkunniggranskning ska dock alltid ske vid rekrytering av professor, biträdande professor och lektor om inte *särskilda skäl* föreligger.

Ämbetet konstaterar att sakkunnigbedömning vid anställning av professorer är reglerat i HF. Däremot får lärosätena vid anställning av övriga lärarkategorier själva reglera frågan om sakkunnigbedömning. Det innebär att högskolan riktlinjer beträffande sakkunniggranskning av professorsanställningar inte stämmer överens med det som anges i 4 kap. 6 § HF. Av bestämmelsen framgår att man ska hämta in sakkunnigutlåtande vid anställning av professor om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. I högskolans riktlinjer anges särskilda skäl för att avstå från sakkunniggranskning. UKÄ utgår således från att högskolan åtgärdar riktlinjerna avseende sakkunniggranskning av professorsanställningar så att de står i överensstämmelse med bestämmelsen. Vad gäller sakkunniggranskning vid anställning av andra kategorier av lärare har UKÄ inga synpunkter på det som anges i riktlinjerna.

UKÄ noterar att varken högskolans anställningsordning eller högskolans riktlinjer för rekrytering hänvisar till 4 kap. 6 § HF eller innehåller någon information om jämställd representation när sakkunnigbedömning hämtas in vid anställning. UKÄ anser att sådan information vore lämplig i något av de refererade dokumenten.

UKÄ noterar dessutom att högskolan har valt att inte reglera hur många personer utlåtandet ska hämtas in från vid anställning av de lärarkategorier där ett sådant utlåtande enligt högskolan ska hämtas in. UKÄ finner således att Malmö högskola varken i sin anställningsordning eller riktlinjer för rekrytering har föreskrivit hur själva förfarandet ska gå till vad gäller antalet sakkunniga. UKÄ anser att sådan information lämpligen borde finnas i något av de dokument som gäller rekrytering vid Malmö högskola. Detta också mot bakgrund av att högskolan i de ärenden om professorsanställningar, som högskolan lämnat till UKÄ, har hämtat in bedömning från två personer.

Stickproven

Utifrån Malmö högskolas redogörelse för de frågor som UKÄ har ställt till högskolan om de 17 anställningsärendena samt av de handlingar som högskolan bifogat i ärendena konstaterar UKÄ följande.

Information om lediga anställningar

UKÄ finner att av de 17 anställningsärendena har högskolan utannonserat fem. Högskolan har förklarat att fem ärenden inte hade utannonserats då de gäller befordran till professor och att det skett med stöd av högskolans anställningsordning. UKÄ konstaterar att det av högskolans anställningsordning framgår att den som är tillsvidareanställd vid Malmö högskola och uppfyller behörighetskraven för en högre anställning har rätt att, efter ansökan, bli befordrad. För fyra andra ärenden som inte utannonserats har högskolan bland annat anfört att anställningarna gällde vikariat som

behövde tillsättas snabbt eller avsåg en kort period. Ett ärende utannonserades inte för att anställningen ersatte ett felskrivet avtal och ett annat för att anställningen avsåg en förlängning av en pågående anställning. I ett ärende hade personen med sig externa medel under förutsättningen att personen i fråga hade en tidsbegränsad anställning.

Justitieombudsmannen, JO, har i ett beslut uttalat följande. Huvudregeln är att statliga myndigheter ska informera om lediga anställningar. En myndighet kan dock avstå från att informera om en ledig anställning om det finns särskilda skäl som talar mot ett sådant förfarande. Särskilda skäl kan föreligga till exempel om en arbetstagare omplaceras till en ledig anställning enligt 7 § andra stycket lagen om anställningsskydd (1982:80) eller om en myndighet vill anställa en uppsagd arbetstagare som omfattas av avtalet om trygghetsfrågor eller en person som har återanställningsrätt. JO hänvisar till Arbetsgivarverkets skrift Att anställa 2014, s. 54. (JO Dnr 6299-2014).

Vad som är att anse som sådana särskilda skäl kan även avgöras vid en prövning i Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) efter ett överklagande av ett anställningsbeslut. UKÄ tar därför normalt inte ställning till om ett lärosäte haft sådana skäl för att inte informera om en ledig anställning. Ämbetet uttalar sig inte om Malmö högskolas skäl beträffande de sju anställningsärendena, men framhåller vikten av att högskolans ledning ser till att det finns en enhetlig praxis för när information inte behöver lämnas om lediga anställningar. UKÄ utgår från att högskolan beaktar de uttalanden som JO gjort och de avgöranden som publicerats på ÖNH:s webbplats www.onh.se.

Information om beslut om anställning ska lämnas på högskolans anslagstavla. Information om myndighetens beslut om anställning ska som regel lämnas på myndighetens anslagstavla. Anslaget ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det följer av bestämmelserna i anställningsförordningen.

Någon information behöver inte lämnas på myndighetens anslagstavla om anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Någon information behöver inte heller lämnas på myndighetens anslagstavla om anställningen beräknas vara högst sex månader. (7 § 2 st. AF).

UKÄ konstaterar att högskolan informerat om högskolans beslut om anställning i åtta av de tolv ärenden som är aktuella. (De fem professorsanställningarna gällde befordran). I tre ärenden har högskolan uppgett att rutinen att anslå samtliga anställningar inte var fullt implementerad vid denna tid. I det fjärde ärendet har högskolan upplyst om att anställningen gällde ett vikariat som snabbt behövde tillsättas och att det inte anslogs berodde på ärendets art. Hur långt vikariatet skulle vara framgår inte.

Enligt AF kan myndigheter avstå från att lämna information om anställningsbeslutet, bland annat om anställningen beräknas vara högst sex månader, vilket några av högskolans ärenden rörde sig om. UKÄ konstaterar emellertid att högskolan i flera ärenden hänvisat till en rutin om att man ska anslå samtliga anställningar något som också framgår av högskolans riktlinjer för rekrytering. UKÄ konstaterar dock att högskolan inte har hanterat flera av de utvalda anställningsärendena i enlighet med detta. Högskolan svar tyder på att man har implementerat denna rutin nu och UKÄ utgår därför från att högskolan sett över hanteringen i den delen.

Jämställd representation

Jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden

UKÄ konstaterar att det i högskolans riktlinjer för rekrytering anges att en jämn könsfördelning i gruppen ska eftersträvas då rekryteringsgrupp utses eller anställningsnämnd sätts samman. UKÄ har under avsnittet *Jämställd representation i förslagsgruppen* påtalat att det inte är förenligt med ordalydelsen i 4 kap. 5 § HF. I bestämmelsen finns ett krav på att kvinnor och män ska vara jämställt representerade om det finns en grupp och att man kan frånga en jämställd representation vid synnerliga skäl.

UKÄ konstaterar dock att de utvalda anställningsärendena får anses ha hanterats med beaktande av högskoleförordningens bestämmelse om jämställd representation.

Jämställd representation om bedömning görs av flera sakkunniga

Regeringen har anfört att vid anställning av professorer bör huvudregeln vara att sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet inhämtas. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör lärosätena själva avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.¹⁰

UKÄ konstaterar att Malmö högskola varken i sin anställningsordning eller i sina riktlinjer för anställning har reglerat hur många personer utlåtandet ska hämtas in från vid anställning av de lärarkategorier där ett sådant utlåtande enligt högskolan ska hämtas in. Enligt högskolans riktlinjer för anställning ska sakkunniggranskning alltid hämtas in vid rekrytering av professor, biträdande professor och lektor om inte *särskilda skäl* föreligger.

UKÄ har under avsnittet *Jämställd representation bland de sakkunniga* påtalat att högskolans riktlinjer beträffande sakkunniggranskning av professorsanställningar inte stämmer överens med det som anges i 4 kap. 6 § HF. Av bestämmelsen framgår att man ska hämta in sakkunnigutlåtande vid anställning av professor om det inte är *uppenbart obehövligt* för prövningen av skickligheten. Under samma avsnitt noterar UKÄ också att varken högskolans anställningsordning eller riktlinjer för rekrytering innehåller någon information om jämställd representation när sakkunnigbedömning hämtas in vid anställning.

Av de utvalda professorsanställningarna framgår att högskolan har hämtat in bedömning från två personer. I fyra av fem ärenden var de sakkunniga en kvinna och en man. I det femte ärendet var de sakkunniga två män och högskolan har förklarat att man alltid strävar efter att hitta en manlig respektive en kvinnlig sakkunnig, men att det kan vara svårt att uppfylla då det, som i detta fall, sakkunniga måste anpassas efter ämne eller inriktning på de sökandes kvalifikationer. UKÄ konstaterar att kvinnor och män har varit jämställt representerade i de lektorsanställningar där högskolan haft sakkunniga eller använt sig av en beredande grupp.

¹⁰ Prop. 2009/10:149 s. 68-69.

UKÄ finner att alla utom ett av de utvalda anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelsen om jämställd representation i 4 kap. 6 § andra stycket första meningen HF. Beträffande det fall där de båda sakkunniga var män vill UKÄ understryka att högskolan måste göra bedömningen om det finns synnerliga skäl att frångå denna regel.

Överklagande och klagomål

Bakgrund

I 2 kap. högskolelagen (HL) om de statliga högskolornas organisation anges att en högskola beslutar om sin interna organisation (utöver styrelse och rektor), om inte något annat är föreskrivet (2 kap. 5 § HL). Styrelsen ska själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning. Detta anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (HF).

För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas. Det anges i 5 kap. 1 § HL och 12 kap. 5 § HF. Nämnden som avses är Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och flertalet beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH räknas upp i 12 kap. 2 § HF.

Myndigheter är skyldiga att lämna en överklagandehänvisning, om ett beslut går parten emot och kan överklagas. Det framgår av 21 § förvaltningslagen (1986:223). Hur beslut överklagas framgår också av förvaltningslagen (23–25 §§). Där anges bland annat att överklagandet måste vara skriftligt och att den klagande måste ange vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Vidare ska överklagandet ges in till den myndighet som meddelat beslutet inom tre veckor från den dag då den klagande fick del av beslutet. Vad gäller överklagande av anställningsbeslut räknas dock tiden från den dag då informationen lämnades på myndighetens anslagstavla (22 § anställningsförordningen).

När det gäller examination finns det i högskoleförordningen en särskild bestämmelse om omprövning av betyg. Finner en examiner att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examiner ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks (6 kap. 24 § HF). En examiner har alltså en skyldighet att ändra ett betygsbeslut om det är uppenbart oriktigt. För andra typer av beslut finns motsvarande regel i 27 § förvaltningslagen.

Bland ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Vidare anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till bland annat att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har frågat högskolan om den har

- riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras och om så är fallet bett högskolan bifoga dessa
- skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller likande dokument för hantering av klagomål från studenter
- informerat studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt.

Dessutom har UKÄ bett högskolan att bifoga de överklagandehänvisningar (mallar) som förekommer i följande ärenden: behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. Högskolan har även ombetts att bifoga en lista över samtliga överklaganden som kommit in till lärosätet från och med den 1 oktober 2016 till och med den 31 mars 2017.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse

- högskolans överklagandehänvisningar och eventuella riktlinjer för hantering av klagomål från studenter.
- att stickprovsvis granska handläggningen av ett antal överklaganden och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal överklaganden från listan över överklaganden.

UKÄ har valt ut tio överklagade ärenden från listan och bett högskolan bifoga besluten med överklagandehänvisningar. För att kunna granska handläggningstiden för de utvalda ärendena har högskolan också ombetts bifoga dokumentation som visar när överklagandet kom in till högskolan och när högskolan överlämnade överklagandet till ÖNH.

Högskolans svar

Malmö högskola har svarat följande.

På högskolans hemsida finns samlad information om vilka beslut som kan överklagas och hur man går tillväga. I dokumentet *Studenters rättigheter och skyldigheter vid Malmö högskola* finns också samlad information om detta. Dokumentet finns tillgängligt både via högskolans hemsida och via studentkårens hemsidor. Dokumentet ska också gås igenom med studenterna varje år. Beslut som kan överklagas fattas inom olika organ och på olika nivåer beroende på vad ärendet gäller.

Beträffande klagomål har högskolan uppgett följande. Högskolan har inte några generella riktlinjer för hur klagomål ska hanteras utan detta handhas, i likhet med överklaganden, av respektive fakultet. Även här finns viss information om den övergripande inriktningen i dokumentet *Studenters rättigheter och skyldigheter vid Malmö högskola* och på högskolans hemsida. Även studentkåren har information på sina hemsidor om hur studenterna bör gå till väga då de uppfattar att de blivit felaktigt behandlade. Samtliga fakulteter har lokala riktlinjer för hantering av studentklagomål. Klagomål inkommer också till Studentcentrum, som hanterar klagomål som faller inom deras verksamhet. Ärenden som rör diskriminering har en egen gång som också återfinns på hemsidan. Av dokumentet *Studenters rättigheter och skyldigheter vid Malmö högskola* och informationen på hemsidan framgår hur den generella ansvarsfördelningen ser ut vad gäller att studenter får den information de behöver. I fakulteternas lokala riktlinjer anges den mer utbildningsnära ansvarsfördelningen. Det är i första hand lärosätets anställda som arbetar närmast kärnverksamheten som ansvarar för att informera studenterna om dessa frågor. Det sker åtminstone en gång om året. Samtliga fakulteter har också lagt riktlinjer för hur de hanterar klagomål på sina hemsidor. Studentcentrum har på sina webbsidor information om vem man kontaktar i vilket ärende. Där finns också hänvisningar om vem man ska kontakta för att framföra klagomål, exempelvis.

Högskolan har bifogat dokumentet *Studenters rättigheter och skyldigheter vid Malmö högskola* och styr- och handledningsdokumenten *Handläggningsordning av studentärenden vid Odontologiska fakulteten*, *Rutinbeskrivning vid hantering av studentklagomål vid Fakulteten för kultur och samhälle* samt *Styr- och handledningsdokument vid överklagande av anställningsärenden*.

Studentkårens svar

Studentkåren Malmö har svarat att kåren uppmärksammat att endast en försvinnande liten del av de studentärenden kårens studentombud tar hand om diareförs. Endast de ärenden som inte kan lösas direkt med berörd lärare ska diareföras, men Studentkåren Malmö ställer sig frågande till om det faktiskt görs överallt. Kåren har egna rutiner för hur studentärenden, bland annat klagomål, ska hanteras och fakulteterna är medvetna om dessa. Kåren informerar även studenter om dessa rutiner när de kontaktar studentombuden. Lärosätets egna rutiner och information känner dock inte Studentkåren Malmö till.

Doktorandkåren Malmö har svarat bland annat följande. Doktorandkåren har i flera år arbetat för att Malmö högskola ska tillsätta en doktorandombudsman för att kunna hantera de problem och konflikter som kan tänkas uppstå. Högskolan har delvis bemött detta önskemål genom att anställa en handläggare som ska hjälpa doktoranderna och vägleda dem bland annat vid konflikter. Det är dock viktigt att poängtera att det inte är en riktig ombudsman likt den som finns vid flera andra lärosäten. Under hösten 2017 ska den nya funktionen utformas för att se hur handläggarens arbete kommer att ingå i de existerande klagomålsrutinerna som finns i doktorandhandböckerna vid varje fakultet.

Hur klagomålen ser ut inom forskarutbildningen vet Doktorandkåren inget om idag, förutom i fråga om vissa fakulteter där engagerade doktorander försöker kartlägga olika problem. Doktorandkåren kommer att samarbeta med den nya handläggaren för att se över rutinerna för klagomål dels så att dessa kommer till kännedom och statistik kan föras, dels så att doktoranderna är medvetna om att det finns stöd och rådgivning på central nivå inom kort. Det är i dagsläget alltså inte klart var i en klagomålsprocess som handläggaren kommer in i bilden. Eftersom forskningsmiljöerna vid högskolan är små, finns det sannolikt ett stort behov av stöd på central nivå, då det kan vara svårt att diskutera problem med till exempel prefekt eller liknande, eftersom denne kan vara till exempel handledare samtidigt. Det kan vara enklare att i dessa fall finna stöd och hjälp från personer utanför den egna miljön.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Överklagande

Riktlinjer

Vissa beslut som högskolan fattar i studentärenden och anställningsärenden får överklagas till ÖNH. För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. I ESG:s riktlinjer anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Mot denna bakgrund ser UKÄ positivt på att högskolan har dokument som anger hur överklaganden ska hanteras. När det gäller det bifogade dokumentet *Studenters rättigheter och skyldigheter vid Malmö högskola* noterar UKÄ dock att dokumentets avsnitt om kursbevis och examensbevis saknar information om möjligheten att överklaga beslut om avslag på en begäran om sådana bevis. Det saknas vidare information om möjligheten att begära befrielse från ett obligatoriskt utbildningsmoment och möjlighet att överklaga ett beslut om avslag på en sådan begäran. Eftersom dokumentet i övrigt anger vilka beslut som får överklagas, anser UKÄ att det är lämpligt att i dokumentet ange att även dessa beslut är överklagbara.

Överklagandehänvisningar

Av förvaltningslagen framgår att myndigheter är skyldiga att underrätta parten om hur beslut överklagas om beslutet går parten emot och kan överklagas. Myndigheter måste således lämna en överklagandehänvisning. Överklagandehänvisningen måste överensstämja med vad som föreskrivs i förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, till exempel inom vilken tid man kan överklaga och till vilken instans överklagandet ska skickas. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som prövar överklagandet. På så sätt blir det tydligt det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut. Det är säkrast att lämna en skriftlig hänvisning till ett skriftligt beslut. Man undviker då den risk för rättsförluster som uppkommer genom att muntliga besked lättare kan missuppfattas eller förbises.¹¹

I högskoleförordningen finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH.

Högskolan har inte gett in några egentliga mallar för överklagandehänvisningar utan 13 beslut från fakulteterna i vilka olika varianter av överklagandehänvisningar förekommer.

I sex av de tretton besluten anges att överklagandet ska ställas eller skickas till "Överklagandenämnden för högskolan, Malmö högskola" följt av adressen till högskolan. Enligt UKÄ ger denna formulering ett felaktigt intryck av att ÖNH är en del av Malmö högskola. I fyra av besluten anges även att överklagandet ska vara högskolan tillhanda inom tre veckor "efter den dag" klaganden tagit del av beslutet. Detta avviker från bestämmelsen i 23 § andra stycket förvaltningslagen som anger att treveckorsfristen ska räknas *från* den dag klaganden fick del av beslutet.

UKÄ har även granskat de tio överklagade besluten för att undersöka att studenterna har fått överklagandehänvisningar och att hänvisningarna varit korrekta. UKÄ konstaterar att samtliga beslut innehåller överklagandehänvisningar. I två fall avviker dock angivelsen av tidsfristen för överklagande från förvaltningslagens bestämmelser genom att det anges att överklagandet ska ha kommit in tre veckor efter den dag klaganden tagit del av beslutet.

UKÄ förutsätter att högskolan ser över överklagandehänvisningarna och säkerställer att dessa följer förvaltningslagens bestämmelser. Mot bakgrund av att hänvisningarna utformas på olika sätt vid högskolan vill UKÄ även framhålla fördelen med att utarbeta gemensamma mallar för överklagandehänvisningar.

Handläggningstider

UKÄ har granskat handläggningstiderna för de tio utvalda ärendena.

Justitieombudsmannen (JO) har uttalat att tiden för överlämnande av ett överklagande i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas. JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar.¹² Även Justitiekanslern (JK) har uttalat sig i frågan och anser att om yttrandet inte kan upprättas utan dröjsmål måste ärendet överlämnas till överklagandeinstansen. En annan ordning skulle ju innebära att det lagts i beslutsmyndighetens hand att avgöra när överklagandemyndigheten ska få del av överklagandet, något som JK inte ansåg godtagbart av rättssäkerhetsskäl.¹³

11 Se Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 3 uppl., 2010, s. 258 och 264.

12 Se JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443 och 2003/04 s. 179.

13 Se JK:s beslut 1999-12-20, dnr 1499-98-21.

Högskolan har till UKÄ lämnat beslut, överklaganden och högskolans yttrande till ÖNH. Såvitt kan bedömas, utifrån detta underlag, har högskolan i sex av ärendena överlämnat överklagandet inom en vecka. I två fall har denna frist överskridits men då endast med 1 respektive 3 dagar, vilket med hänsyn till att överklagandena kom in till högskolan på en fredag respektive söndag inte utgör något längre dröjsmål. I ett ärende saknar överklagandet ankomststämpel, varför UKÄ inte har kunnat göra någon bedömning av om överklagandet överlämnats inom godtagbar tid.

I ett beslut om antagning, meddelat den 4 januari 2017, har högskolan inte överlämnat överklagandet. I stället har högskolan meddelat ett nytt beslut och angett att det tidigare beslutet inte varit överklagbart. UKÄ vill understryka att det inte ankommer på högskolan att pröva om dess beslut är överklagbara, utan den myndighet som i förekommande fall ska pröva överklagandet. Högskolan borde därför ha lämnat över överklagandet till ÖNH, om högskolan bedömt att detta kommit in i rätt tid och inte själv ändrat sitt beslut. UKÄ utgår från att högskolan ser över sina rutiner i detta hänseende.

Klagomål

Även när det gäller beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Enligt rapporten i UKÄ:s rapport *Studentkårernas synpunkter på lärosätenas klagomålsrutiner* (rapport 2014:17) efterlyser flera studentkårer riktlinjer för hantering av klagomål. Även tydligare information om vart studenterna ska vända sig med problem eller klagomål efterfrågas. Enligt UKÄ:s uppfattning i rapporten tyder studentkårernas svar på att flera lärosäten kan behöva överväga åtgärder för att förbättra hanteringen av klagomål från studenter.

Mot denna bakgrund ser UKÄ positivt på att högskolans fakulteter har styr och-handledningsdokument för hantering av klagomål från studenter. UKÄ noterar samtidigt att studentkåren uppgett att den inte känner till lärosätets rutiner för klagomål. Enligt UKÄ bör högskolan undersöka anledningen till detta och om det finns anledning, förbättra informationen om dess rutiner för hantering av klagomål.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

www.uka.se

